

גדרי פסול מים שאובים בג' לוגין

דין מקוה

מקוה שאין בו מ' סאה

אפילו אם חסר כל שהוא, אם נפלו לתוכו ג' לוגין מים שאובים – **פסול**. וכ"פ שו"ע טו

מקוה שיש בו מ' סאה

רשב"ם: גם מקוה שיש בו מ' סאה **נפסל** במים שאובים.

רא"ש, ר"ש ועוד הרבה ראשונים: מקוה שיש בו מ' סאה **לא נפסל** במים שאובין אפי' נתן לתוכו אלף סאין, **ואפי' לכתחילה** מותר להרבות עליו מים שאובים. וכ"פ שו"ע טו

רמב"ן: אפילו מקוה שאין בו מ' סאה מכונסים אלא בהשקה, כגון ב' גומות שיש בכל אחת כ' סאין ולול פתוח ביניהם כשפופרת הנוד, מקוה שלם מיקרי ולא מיפסיל בשאיבה.

דין מעיין

ר"מ, רא"ש: מעיין כל שהוא **לא נפסל** במים שאובים כלל **ואפילו לכתחילה** נמי יכול להרבות עליו מים שאובים (ויש בזה רבותא דאע"פ שאין כל גופו עולה אלא ביחד עם המים השאובים אפי"ה מותר). וכ"פ שו"ע טו¹

אבל נתבטל מהמעיין דין זוחלין ומטהר דוקא באשבורן כמקוה, ומ"מ דין מעיין עליו להטביל בו כלים בכל שהוא. **והובא בש"ך**

תשובות לרמב"ן: אפשר שיש הבדל בין קדמו שאובין למעיין, דאז המעיין כן נפסל, לבין שקדם המעיין לשאובין, דאז המעיין לא נפסל. ואע"פ שנראה יותר שאין הבדל והמעיין בכל מקרה לא נפסל, הרי שטוב לזיהר לכתחילה.

[רמ"א טו פסק (כהשלמה לפסק שו"ע טו) שאין חילוק בין קדם המעיין לשאובין או לא]

מרדכי בשם דעה אחת: מעיין כל שהוא (שאיין בו מ' סאה) **כן נפסל** בג' לוגין מים שאובים. רמ"א מ פסק דלכתחילה יש להחמיר כמרדכי

רבינו ירוחם בשם הרד"ך: רק מעיין שיש בו רביעית (ומעלה) לא נפסל בשאובין.

¹ הש"ך הביא (בשם תשו' הרמב"ן) דמעיין כל שהוא אע"פ שהוא עומד, כגון מקוואות אלו שמימיהם ממקורות של מעיין, אע"פ שמימיו מועטין אינו נפסל ברביית מים שאובין.

מים שבאו מיד אדם למקוה

בתשובות לרמב"ן הקשה דמשמע בתוספתא דמקוואות גבי קסטילון שאם ניקב הכלי בקרקעיתו אפילו נקב קטן כמחט יצא מתורת כלי שלא לפסול את המקוה ואילו גבי סגוג משמע שאם העלהו לגמרי המים המתמצים ממנו נחשבים כשאובים לפסול את המקוה והרי אין לך כלי נקוב בשוליו יותר ממנו.

ותירץ הרמב"ן בשם הראב"ד (וכך שיטת הרא"ש והטור והרשב"א דלהלן) **שכל מה שבא מיד אדם למקוה שלא בהמשכה** בין מכלי מנוקב בין אינו מנוקב בין בחפניו בין ברגליו **פוסל את המקוה כשאובים**, ולא אמרו שאינו פוסל אלא כשנפלים ממילא מכלי נקוב למקוה, והיינו דהגזירה של ג' לוגין היתה גם על זה.

ב"ח: הפסול הוא דוקא כשהאדם מכוין להפילו למקוה, אבל אם נפלו מידו שלא בכוונה הוה כאילו נפל ממילא שלא ע"י אדם ואינן פוסלים.

ש"ד, ט"ז: כל שבא מיד אדם אפילו שלא בכוונה פוסל, ודוקא נפלו ממילא מכלי נקוב למקוה כשר. **ואם לא ניחא ליה שיפלו המים מידו**: ש"ד - לא פוסל. ט"ז - כן פוסל.

אך הראב"ד עצמו (הובא בב"י) הביא דעה זו דכל שע"י אדם פוסל אפילו בלא כלי ודחה אותה.

[והוסיף וכתב דאם רוב המקוה נעשה כן יש פיסול מצד אחר - שלא נעשה בידי שמים, **דרוב המקוה צריך להיות בידי שמים**, וע"כ פסק דכל שלא נתקבל בכלי אע"פ שבאו מתוך ידיו למקוה מטבילין בו עד מחצה וממחצה ואילך אין מטבילין בו (א"כ הולכים עם הקרקע דבזה אין כאן פסול שלא ע"י שמים כיון שהולכים עם הקרקע). **וכ"פ ט"ז**]

מים שהובאו למקוה ע"י אדם או בהמה שלא בהמשכה

רא"ש, טור, רשב"א: אדם שזילף בידיו או ברגליו ג' לוגין למקוה חסר פסלו, אבל בהמה שזילפה ברגליה כשר (ואפילו היה רוכב ע"ג הבהמה אין זה כמזלף ברגליו) ואפילו נתקבצו כל המי סאה ככה"ג ע"י רגלי בהמה כשר, וגם באדם אם הוליד על גבי קרקע (שלא הגביה המים מע"ג הקרקע אלא המשיכם ע"ג הקרקע עד המקוה) כשר דהוי המשכה ומותר (אם רוב המקוה בהכשר).

ר"ש (ע"פ ב"י): אין חילוק בין אדם לבהמה, ובשניהם ע"י המשכה ע"ג קרקע מותר אבל בזילוף בלא המשכה בשניהם פסול.

ראב"ד (ור"ש ע"פ הט"ז): בין באדם בין בבהמה - כשר בזילוף (באדם - עד מחצה, כדלעיל).

שו"ע לט - הביא את דעת שיטת רא"ש, טור, רשב"א.

רמ"א טו - הביא ב"סתם" את דעת שיטת רא"ש, טור, רשב"א, ואח"כ הביא ב"יש אומרים" את שיטת הר"ש.

ט"ז: פסק הלכה כשיטת רא"ש, טור, רשב"א.

ג' לוגין - מג' כלים ומד' כלים

שו"ע טו ע"פ משנה מקוואות

(1) מכלי אחד משנים ומשלשה - מצטרפין, מארבעה - אין מצטרפין.

רש"י, ראב"ד: עכ"פ בעינן לוג מכל כלי, אבל פחות מלוג - לא. **והובא בש"ך**
ב"י: שאר הפוסקים לא כתבו תנאי זה. **וכ"פ שו"ע טו**

(2) במה דברים אמורים (שמכלי אחד משנים ומשלשה מצטרפין) בזמן שהתחיל השני עד שלא פסק הראשון [אבל אם פסק הראשון קודם שהתחיל השני אין מצטרפין].

(3) ובמה דברים אמורים (שמארבעה אין מצטרפין, או שאם התחיל השני לאחר שפסק הראשון שאין מצטרפין) בזמן שלא נתכוין לרבות, אבל נתכוין לרבות אפילו קרטוב בכל השנה מצטרפין לשלשה לוגין.

"נתכוין לרבות":

רבינו ירוחם, טור: היינו שמשעה ראשונה שהתחיל להטיל בו מים היה בדעתו להטיל ג' לוגין. **וכ"פ שו"ע טו**

רמב"ם, ב"י: היינו שכשהוא מטיל אותם מים שאובים למקוה הם על דעת לרבות מי המקוה (שיהיו בו מים בשפע ולא יחסר ע"י טבילות שיטבלו בו). **והובא בש"ך**
רשב"א: היינו שנתנם שם במתכוין. **והובא בש"ך**

דינים נוספים

שו"ע טז: הספוג שבלועין בו ג' לוגין וכשנפל למקוה נתערבו המים הבלועים עם מי המקוה, וכן דלי שפיו צר ובו ג' לוגין מים שאובין ונפל למקוה ולא יצאו כל המים שבתוכו אלא נתערבו עם מי המקוה, לא פסלוהו, שלא אמרו אלא שלשה לוגין שנפלו ונתערבו כולם עם מי המקוה.

שו"ע יז: מים שאובים שהיו בצד המקוה, אע"פ שהמים נוגעים במי המקוה, לא פסלוהו. [ש"ך: אבל היו השאובים באמצע - פוסלים את המקוה שם]

שו"ע יח: שתי בריכות זו למעלה מזו וכותל ביניהן ואחת מהן מלאה מים כשרים (ויש בה פחות מארבעים סאה) וחבירתה מלאה שאובין ונקב ביניהם, אם יש כנגד הנקב שלשה לוגין מים שאובין, נפסלה. כמה יהא בנקב ויהיה בו שלשה לוגין, אחד משלש מאות ועשרים לבריכה (אם הבריכה ארבעים סאה חסר כל שהוא).

שו"ע יט: שתי מקוואות שאין בשום אחת מהן מ' סאה, ונפל לזה לוג ומחצה ולזה לוג ומחצה ונתערבו ב' המקוואות, הרי אלו כשרים מפני שלא נקרא על אחד מהם שם פיסול; אבל מקוה שאין בו מ' סאה, שנפלו לתוכן ג' לוגין מים שאובין ואחר כך נחלק לשנים, וריבה מים כשרים על כל אחת מהם, הרי אלו פסולין.